

Załącznik do Uchwały nr 10/2023
strony pracowników, strony pracodawców oraz strony samorządowej
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku
z dnia 30.11.2023 r.

Stanowisko strony pracowników, strony pracodawców oraz strony samorządowej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku z dnia 30.11.2023 roku w sprawie gospodarki odpadami niebezpiecznymi i palnymi w województwie pomorskim.

Podstawową regulacją dotyczącą odpadów jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku. Ponadto zagadnienie odpadów występuje w szeregu innych aktach prawnych, do których należy zaliczyć, między innymi ustawy o: ochronie środowiska, zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, międzynarodowym przemieszczaniu odpadów czy ustawę o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dopelnieniem regulacji ustawowych jest szereg rozporządzeń wykonawczych.

W ostatnich latach wprowadzono wiele zmian przepisów mających na celu zwalczanie nielegalnego składowania odpadów. Zmieniono między innymi przepisy kodeksu karnego zaostrzając odpowiedzialność za przestępstwo odpadowe z lat 5 do lat 10. Nowością jest także to, że sąd orzekając winę za przestępstwo odpadowe może nałożyć nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie do 10 milionów złotych. Zmieniono także przepisy samej ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku regulując sprawy związane z odpadami niebezpiecznymi i palnymi. Wprowadzono nowe uprawnienie dla wójtów, burmistrzów i prezydentów miast umożliwiające szybkie usuwanie odpadów niebezpiecznych (art. 26a ustawy o odpadach). Zmieniono przepisy dotyczące wydawania zezwoleń na gospodarowanie odpadami, wprowadzając chociażby w przypadku zbierania odpadów palnych obowiązek posiadania monitoringu wizyjnego miejsc magazynowania i składowania odpadów. Uregulowano także sprawy związane z prowadzeniem ewidencji odpadów. Ponadto nadano Inspekcji Ochrony Środowiska możliwość nakładania kar pieniężnych do wysokości 1 miliona złotych m. in. za nieprowadzenie ewidencji odpadów lub jej prowadzenie niezgodnie ze stanem rzeczywistym czy nieprowadzenie monitoringu wizyjnego miejsc magazynowania lub składowania odpadów palnych. Kluczowym faktem jest także wzmocnienie Inspekcji Ochrony Środowiska poprzez nadanie szeregu uprawnień np. kontroli transportów odpadów, możliwość używania fotorułek czy dronów. Inspektorzy IOŚ mogą także prowadzić kontrole w zakresie gospodarki odpadami bez wcześniejszego zawiadomienia podmiotu kontrolowanego.

Odpady medyczne z uwagi na ich szczególną szkodliwość i niebezpieczeństwo zostały poddane odrębnej, w stosunku do pozostałych odpadów (w tym odpadów komunalnych), regulacji prawnej. Przez odpady medyczne należy rozumieć odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i doświadczeń naukowych w zakresie medycyny. W świetle obowiązujących przepisów nie wszystkie odpady medyczne mają jednak charakter odpadów niebezpiecznych (zostały one wymienione w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2020 roku, poz. 10).

Ustawodawca w zakresie odpadów przyjął tzw. zasadę bliskości, zgodnie z którą odpady w pierwszej kolejności powinny być poddawane przetworzeniu w miejscu ich powstawania, zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.). W wypadku odpadów medycznych zasada ta ma jednak ograniczone zastosowanie, gdyż o samodzielnym unieszkodliwianiu odpadów medycznych w szpitalu można mówić wyłącznie w sytuacji, gdy posiada on odpowiednie instalacje (np. spalarnie). Dopuszcza się unieszkodliwienie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych na obszarze województwa innego niż to, na którym zostały wytworzone, w najbliższej położonej instalacji, w przypadku braku instalacji do unieszkodliwiania tych odpadów na obszarze danego województwa lub gdy istniejące instalacje nie mają wolnych mocy przerobowych.

We wrześniu 2023 r. na terenie województwa pomorskiego znajdowało się 12 składowisk odpadów niebezpiecznych i palnych. Gros, bo aż 20 tysięcy ton stanowią odpady palne w tym odpady tekstylne. Jako odpady niebezpieczne w ilości 70 ton zaklasyfikowano np. rozpuszczalniki organiczne, roztwory z przemywania i ciecze macierzyste.

Firmy zajmujące się transportem i gospodarowaniem odpadami niebezpiecznymi wskazują na:

- zbyt niską efektywność zbierania przeterminowanych lekarstw z gospodarstw domowych zwłaszcza poza aglomeracją trójmiejską oraz brak jednolitego systemu w tym zakresie,
- brak identyfikacji wszystkich wytwórców zakaźnych odpadów medycznych,
- mieszanie odpadów medycznych niezakaźnych z zakaźnymi,
- nieprawidłową klasyfikację odpadów niebezpiecznych w szpitalach i placówkach świadczących usługi medyczne,
- nieprawidłowe wypełnianie kart odpadów przez wytwórców odpadów medycznych – nie instalacji, do których te odpady mają zostać przekazane do przetworzenia,
- nie przestrzeganie zasady przetworzenia odpadów medycznych zakaźnych na terenie województwa, w którym zostały wytworzone.

Szacuje się, że obecnie na terytorium Polski znajduje się około 400 miejsc nielegalnego składowania odpadów niebezpiecznych. Roczna średnia masa wytwarzanych niebezpiecznych odpadów medycznych w województwie pomorskim wynosi w ostatnich latach ok. 5,0 - 5,5 tys. ton. Obecnie funkcjonujące, w województwie pomorskim, spalanie w pełni zabezpieczają unieszkodliwianie odpadów medycznych wytwarzanych na jego terenie. Jednakże istniejące monospalarnie odpadów medycznych i weterynaryjnych w Tczewie i Chojnicach charakteryzują się znacznym stopniem wyeksploatowania. Dodatkowo także firmie Port Service, która posiada instalację termicznego przetwarzania odpadów o przepustowości do 20 tysięcy rocznie kończy się okres na jaki zawarta została umowa dzierżawy terenu, na którym jest zlokalizowana największa w województwie pomorskim instalacja termicznego przekształcania odpadów. Brak tytułu prawnego do nieruchomości doprowadzi do zamknięcia instalacji, tym samym do znacznego uszczuplenia całkowitej wydajności instalacji w województwie pomorskim. Aktualnie trwa budowa nowej instalacji przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych o wydajności około 3 tysięcy ton rocznie w Redzikowie (powiat słupski) oraz planowana jest budowa kolejnej instalacji również o rocznej wydajności około 3 tysięcy ton przy Szpitalu Powiatowym w Chojnicach (w miejsce istniejącej instalacji o wydajności około 1,1 tysiąca ton rocznie). Zrealizowanie ww. przedsięwzięć powinno zabezpieczyć potrzeby w zakresie przetwarzania

odpadów medycznych i weterynaryjnych, wytwarzanych na terenie województwa pomorskiego.

Z kolei odpady komunalne wytwarzane w szpitalach nie podlegają szczególnej regulacji prawnej. Nie mniej jednak występuje obligatoryjny obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych, unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, prowadzenia ewidencji odpadów oraz stosowania odpowiednich technologii oraz urządzeń przy ich przetwarzaniu.

Udział kosztów utylizacji odpadów medycznych oraz komunalnych w stosunku do kosztów ogółem ponoszonych przez podmioty lecznicze kształtuje się od ułamka procenta (stacje pogotowia ratunkowego) do około 1 % (np. Szpital w Kościerzynie). Koszty te systematycznie rosną, lecz na chwilę obecną nie stanowią nadmiernego obciążenia dla budżetów tych podmiotów.

Na dzień dzisiejszy w województwie pomorskim funkcjonują 3 instalacji, zajmujące się termicznym przetwarzaniem odpadów, w tym medycznych i weterynaryjnych (tj. odpadów klasyfikowanych w grupie: 18).

Instalacja	Zdolność przerobowe – praktyczne [Mg/rok]	Ogólna masa odpadów przetworzonych w roku 2022 [Mg]	Masa odpadów medycznych przetworzonych w 2022 r. [Mg]	Masa odpadów weterynaryjnych przetworzonych w 2022 r. [Mg]
Spalarnia w Gdańsku (Port Service Sp. z o.o.)	16 000 (11 000)*	13 581,6	3 344,8	338,4
Spalarnia w Tczewie („Eco-Abc” Sp. z o.o.)	1 685	1 569,1	1 560,2	7,7
Spalarnia w Chojnicach (Emka SA)	1 085	832, 2	810,6	16,7
Razem	18 770 (13 770)*	15 983,8	5 715,7	362,7

* wydajność instalacji Port Service uzależniona od wymaganej temperatury procesu przetwarzania (16 000 Mg/ rok - dla temperatury procesu co najmniej 850°C i 11 000 Mg/rok dla wymaganej temperatury procesu 1100°C)

W przypadku wstrzymania w 2024 roku pracy instalacji w Port Service należy liczyć się z możliwością utraty w województwie pomorskim możliwości przetwarzania rocznie ponad 10.000 ton niebezpiecznych odpadów przemysłowych wymagających technologii termicznego przetwarzania odpadów. Dla dalszego funkcjonowania spalarni Port Service wymagane będzie przedłużenie umowy dzierżawy terenu, na którym zlokalizowana jest ta instalacja (umowa kończy się w 2024 r.).

Z kolei instalacja spalarni w Chojnicach zajmująca się termicznym przetwarzaniem niebezpiecznych odpadów medycznych i weterynaryjnych charakteryzuje się znacznym stopniem wyeksploatowania. W województwie pomorskim średniorocznie wytwarzanych jest

około 5,5 tys. ton (Mg) odpadów medycznych i kilkaset ton odpadów weterynaryjnych. Dla bezpiecznego funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami medycznymi i weterynaryjnymi w województwie pomorskim jest niezbędne utrzymanie mocy przerobowych instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych na poziomie co najmniej 6500-7000 Mg/rok.

Aktualnie trwa budowa nowej instalacji termicznego przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych w miejscowości Redzikowo (gm. Słupsk) o wydajności na poziomie około 3500 Mg/rok. Do końca 2023 r. planowane jest zakończenie budowy obiektów a od początku 2024 r. rozpoczęcie instalacji niezbędnych urządzeń. Uruchomienie instalacji planowane jest w okresie czerwiec-wrzesień 2024 r.

Planowana jest również budowa nowej „spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych” w Chojnicach (przy Szpitalu Powiatowym) o wydajności około 3-3,5 tys. ton/rok, w miejsce obecnie istniejącej o wydajności około 1,1 tys. Mg/rok (przewidziana do likwidacji po oddaniu do użytkowania „nowej”). Pierwotnie inwestycja miała być realizowana przez Szpital Powiatowy w Chojnicach przy wsparciu ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jednakże ze względu na skalę przedsięwzięcia, rosnące koszty realizacji i nie zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na jego realizację zrezygnowano z realizacji projektu w tej formule. Aktualnie planuje się wydzierżawienie terenu pod budowę ww. instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych podmiotowi zewnętrznemu, w drodze przetargu (trwa przygotowanie dokumentacji przetargowej – przetarg planowany na grudzień br.). I to podmiot zewnętrzny miałby zająć się budową i eksploatacją przedmiotowej instalacji. Dla ww. przedsięwzięcia uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach jego realizacji (decyzja zostanie przeniesiona na nowego inwestora). Termin zakończenia inwestycji nie znany (prawdopodobnie do końca 2026 r.).

Ponadto, Prezydent Miasta Gdańska (wniosek w Wydziale Środowiska UM w Gdańsku) prowadzi postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia „Budowa instalacji odzysku energii za pomocą termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych, w tym medycznych i przemysłowych o wydajności do 400 kg/h” (tj. około 3500 Mg/ rok) w Gdańsku, przy ul. Budowniczych Portu Północnego (wniosek złożony przez firmę: BES24h Sp. z o.o. zs. w Gdańsku).

Na podstawie ankiety przeprowadzonej przez zespół ds. ochrony zdrowia WRDS w Gdańsku oraz dodatkowych wyjaśnień, które udzieliły podmioty lecznicze Województwa Pomorskiego we wrześniu 2023 roku wynika, że system gospodarowania odpadami funkcjonuje bez większych zastrzeżeń. Największe problemy zgłaszane przez podmioty lecznicze to wzrost cen oraz nieprzestrzeganie prawidłowej segregacji odpadów. W przypadku gdy zauważona jest nieprawidłowa segregacja przeprowadzane są szkolenia dla personelu medycznego i niemedycznego, natomiast celem zapobiegania nieprawidłowej segregacji przez pacjentów stosuje się odpowiednie oznaczenia pojemników.

Celem wypełnienia zapisów art. 18 ust. 1 ustawy o odpadach podmioty lecznicze województwa pomorskiego podejmują w sposób ciągły takie przykładowe działania jak:

1. wdrożenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania wzbogaconego m.in. o normę ISO 14001:2015 System Zarządzania Środowiskowego (m.in. Copernicus PL Sp. z o.o.), którego celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej pracowników i ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko,

2. wdrożenie Procedur Systemu Zarządzania Jakością QI-I-O6 „System Zarządzania Odpadami” (m.in. Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie Sp. z o.o., Pomorskie Centrum Reumatologiczne im. dr Jadwigi Titz – Kosko w Sopocie Sp. z o.o.),
3. powołanie w niektórych podmiotach leczniczych (Szpitale Pomorskie Sp. z o.o.) specjalisty ds. Normy Środowiskowej, który wytycza kierunki, tworzy procedury. nadzoruje prawidłową realizację procedur związanych z gospodarką odpadami,
4. przeprowadzanie kontroli wewnętrznych weryfikujących poprawność segregacji odpadów,
5. zakup maceratorów dla zużytych pieluch, urządzeń do zgniatania typu prasokontenery oraz belownic do papierów celem zmniejszenia objętościowego ilości wytwarzanych odpadów,
6. budowa wiat śmietnikowych lub wydzielonych stref typu zamkniętego pozwalających na ograniczenie dostępu do miejsca składowania odpadów przez osoby trzecie i zwierzęta,
7. analizy zasadności utworzenia na terenach szpitalnych spalarni odpadów medycznych lub możliwości zastosowania alternatywnych metod unieszkodliwiania odpadów medycznych np. w procesie fizyko-chemicznym,
8. usprawnianie segregacji odpadów m.in. poprzez wdrażanie specjalnych procedur i lepsze oznakowanie pojemników i miejsc na odpady oraz umieszczanie na każdym worku naklejek zawierających dane dotyczące wytworzenia odpadu, tj. dane podmiotu, nr kodu odpadu, datę otwarcia i zamknięcia worka, dane komórki organizacyjnej szpitala, nr rejestrowy oraz podpisy osób biorących udział w procesie otwarcia i zamknięcia worka z odpadami medycznymi.

Na podstawie odpowiedzi pomorskich podmiotów medycznych na ankietę zespołu ds. ochrony zdrowia WRDS w Gdańsku, opinii Wydziału Zdrowia PUW, Departamentu Zdrowia UMWP oraz przedstawionej opinii eksperckiej strona pracowników, strona pracodawców oraz strona samorządowa Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku proponuje:

1. Przekazać Ministerstwu Zdrowia następujące wnioski dotyczące:
 - a) wprowadzenia uregulowań prawnych określających zasady postępowania z borowiną pozabiegową.

Uzasadnienie: pozytywne uregulowanie tego problemu będzie miało wpływ na konkurencyjność polskich uzdrowisk na rynku europejskim; dotyczy to zmian do rozporządzenia z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazywać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorcami oraz dopuszczalnych metod ich odzysku (Dz. U. Nr 75, poz. 527), polegających na umieszczeniu na tej liście odpadu medycznego o kodzie 18 01 81 noszącego nazwę "borowina pozabiegowa". Zdaniem Stowarzyszenia Unii Uzdrowisk Polskich problem uregulowania odpadów borowinowych winien zostać oparty na rozwiązaniach zastosowanych w krajach UE. Kwestie wykorzystania odpadów są przedmiotem regulacji prawa wspólnotowego. Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. (Dz.U. UE L 06.114.9) w sprawie odpadów podkreśla w pkt. 5 i 6 preambuły, że odzysk opadów oraz wykorzystywanie materiałów odzyskiwanych, takich jak materiały pierwotne, powinny być wspierane w celu

zachowania zasobów naturalnych i niezbędne może być przyjęcie poszczególnych przepisów dotyczących odpadów nadających się do ponownego odzyskania.

- b) wprowadzenia zmiany koloru żółtego worka, który jest stosowany do odpadów komunalnych z frakcji metale i tworzywa sztuczne oraz dla odpadów medycznych o kodzie 18 01 08.

Uzasadnienie: Podmioty lecznicze zwracają uwagę, że przez zwykły błąd może dojść do poważnej pomyłki zagrażającej środowisku naturalnemu oraz zdrowiu ludzkiemu.

- c) ustalenia wyższej temperatury (np. temp. pokojowej) do składowania odpadów, jeżeli wstępne magazynowanie tych odpadów na oddziałach szpitalnych nie przekracza 6 godzin.

Uzasadnienie: taka zmiana regulacji prawnej będzie usankcjonowaniem powszechnej praktyki na oddziałach szpitalnych, które w większości nie posiadają podręcznych chłodzi umożliwiających krótkotrwałe przechowywanie odpadów medycznych w niskich temperaturach.

2. Przekazać Ministerstwu Klimatu i Środowiska wnioski dotyczące zmiany uregulowań prawnych w zakresie:

- a) procedur zobowiązujących producentów odpadów niebezpiecznych i palnych do zlecenia ich przetworzenia certyfikowanym firmom posiadającym odpowiednie instalacje techniczne oraz posiadania dokumentacji o wykonaniu tych czynności,
- b) umożliwiających sprawdzenia kontrahenta świadczącego usługi w zakresie odpadów w systemie BDO pod względem posiadanych aktualnych zezwoleń wydawanych przez odpowiednie organy państwowe zajmujące się ochroną środowiska.
- c) możliwości dopuszczenia alternatywnych metod unieszkodliwiania odpadów medycznych takich jak np. ekologiczne procesy fizyko – chemiczne.

Uzasadnienie: Metody fizyko – chemiczne unieszkodliwiania odpadów medycznych z powodzeniem są stosowane w krajach europejskich. Procesy takie pozwalają ograniczyć emisję do środowiska oraz znacząco zmniejszyć objętość odpadów. Wiąże się to z jednoczesnym uporządkowaniem kwestii odpadów powstałych po takich procesach i wskazaniem, które odpady medyczne muszą być spalane.

3. Przekazać Wojewodzie Pomorskiemu i Marszałkowi Województwa Pomorskiego wnioski dotyczące:

- a) przeprowadzenia analizy na poziomie województwa skutków dotyczących decyzji administracyjnej skutkującej zakończeniem działalności spalarni odpadów medycznych firmy Port Service w dotychczasowej lokalizacji i przyjęcia alternatywnych rozwiązań,
- b) konieczności zwiększenia wsparcia dla wdrażania nowych, bezpiecznych i przyjaznych środowisku technologii utylizacji odpadów niebezpiecznych z wykorzystaniem najnowocześniejszych i najbardziej ekologicznych rozwiązań, które pozwolą również na wykorzystanie odpadowych paliw w energetyce,
- c) rozważenia możliwości stworzenia wojewódzkiej grupy zakupowej, która będzie ogłaszała przetarg na odbiór odpadów medycznych z podmiotów leczniczych i ich przetwarzanie;

- d) monitorowania procesu gospodarowania odpadami medycznymi przez podmioty lecznicze województwa pomorskiego oraz przeprowadzanie niezbędnych szkoleń dla pracowników tych podmiotów w zakresie gospodarki odpadami.
4. Ponadto proponuje się, aby:
- a) Wojewoda Pomorski przekazał Prezydent Miasta Gdańska, jako staroście wykonującej zadania z zakresu administracji rządowej swoje stanowisko w sprawie planowanego sposobu rozdysponowania nieruchomością położoną w Gdańsku przy ulicy Mjr H. Sucharskiego 75 stanowiącą własność Skarbu Państwa w sytuacji ubiegania się firmy Port Service sp. z o.o. o kontynuowanie dzierżawy tego terenu na cele związane z dalszą działalnością w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, w tym szczególnie zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych wytwarzanych w województwie pomorskim.
- b) Wydział Środowiska Urzędu Miejskiego w Gdańsku kontynuował prace związane z wnioskiem złożonym przez firmę BES24h Sp. z o.o. w dniu 29 listopada 2022 r. w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia: „Budowa instalacji odzysku energii za pomocą termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych w tym medycznych i przemysłowych o wydajności do 400kg/h” zlokalizowanej na działce nr 56 i 47/4 obręb 086 przy ul. Budowniczych Portu Północnego 17 w Gdańsku, z uwzględnieniem wszystkich istotnych uwarunkowań.

Tadeusz Zdunek

Przewodniczący

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku

